

Голові спеціалізованої вченої
ради ДФ 20 051.053
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

доктору історичних наук, професору,
завідувачу кафедри історії України
і методики викладання історії
Райківському Ігорю Ярославовичу
(76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57)

ВІДГУК

**Офіційного опонента, доктора історичних наук, професора кафедри
українознавства і філософії Івано-Франківського національного медичного
університету Любчика Ігоря Дмитровича на кваліфікаційну наукову
працю Олійника Олега Васильовича «Діяльність Червоного Хреста у
Галичині в I половині XX ст.» подану до захисту у спеціалізовану вчену
раду ДФ 20 051.053**

**Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника на
здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 Історія та
археологія (галузь знань 03 Гуманітарні науки)**

Актуальність теми дослідження. В умовах військових дій, надзвичайних ситуацій важливу роль відіграє активність громадських інституцій. Особливе місце серед них належить товариству Червоного Хреста. Метою діяльності товариства є запобігання та полегшення людських страждань під час збройних конфліктів, стихійних лих, катастроф та аварій, надання допомоги медичній службі Збройних Сил та органам охорони здоров'я, сприяння органам державної влади в їхній гуманітарній діяльності. Події, які

переживає сучасне покоління, після повномаштабного вторгнення російської армії в Україну, становлять собою трагічний і переломний період як в історії України, так і новітньої доби загалом. Тож не викликає сумнівів актуальність та суспільна значущість теми дисертаційного дослідження Олега Васильовича Олійника, яке демонструє максимальну кількість форм, проявів та історичних характеристик роботи організації Червоного Хреста.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. У дисертаційній праці Олега Олійника чітко сформульована мета, об'єкт та предмет дослідження, аргументовано визначені завдання та доказово подаються головні положення, ідеї та висновки, що виносяться на захист. Автор мотивовано визначив хронологічні межі роботи, які охоплюють період першої половини ХХ ст. – від організаційного оформлення Товариства Червоного Хреста на території Галичини до остаточного входження цієї території до складу Радянського Союзу та утвердження радянської системи медицини.

Як свідчить аналіз роботи, у своєму дослідженні О. Олійник спирається на ґрунтовне науково-теоретичне вивчення, аналіз доволі широкого кола джерел та літератури, оригінальних матеріалів. Дисертант подає розгляд запропонованої проблеми у суспільно-політичних вимірах історії Галичини, що є концептуалізованим узагальненням авторської рефлексії. Дослідник залучає значний масив архівних джерел і різнопланову літературу.

Аналізуючи історіографічні напрацювання, дослідник намагається виокремити характерні особливості наукової літератури присвяченої темі дисертації, акцентуючи на практичній відсутності досліджень, які б висвітлювали діяльність Червоного Хреста у вказаних хронологічних та географічних рамках та фрагментарне висвітлення теми в загальних працях з історії медицини.

Уважно ознайомившись з дисертаційною роботою Олійника Олега відзначу, що в ній з'ясовані ступінь наукового опрацювання обраної теми в історіографії. Дисертант слушно опрацював великий масив джерел та літератури, що стосуються обраної проблеми, здійснив наукову класифікацію

документів. Автором використано багато неопублікованих матеріалів з архівного фонду України.

При підготовці дослідження опрацьовано цілий ряд джерел, які відображають процес утворення та специфіку діяльності Червоного Хреста на території Галичини впродовж першої половини ХХ ст. Серед них: 1) фонди архівних установ України та Польщі, 2) збірники опублікованих документів; 3) тогочасна періодика; 4) спогади сучасників подій. Зокрема дослідником використано фонди наступних архівів: Центральний державний архів вищих органів влади та управління України; Центральний державний архів громадських об'єднань України; Центральний державний історичний архів України, м. Київ; Центральний державний історичний архів України, м. Львів; Державний архів Львівської області, Державний архів Івано-Франківської області; Державний архів Тернопільської області; Архів Управління Служби Безпеки України в Івано-Франківській області, Archiwum Państwowe w Przemyślu (електронні скан-копії архівних справ) та документи Електронного архіву Українського визвольного руху.

Слід відзначити належний ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження в цілому, хочу однозначно підтримати саму наукову працю, та автора, а також наголосити, що робота має логічну структуру, їй притаманні чіткий та зрозумілий виклад матеріалу. Дисертант має низку слухних власних визначень, положень, аргументованих висновків. Дисертація містить плідні нові ідеї та підходи.

Аналіз подій та фактів у роботі здійснено на основі принципів історизму та системності, завдяки яким досліджено проблему у взаємозв'язку з конкретними історичними умовами при врахуванні всієї повноти історичних джерел, процесів і явищ.

Кожна із запропонованих складових частин дисертації по-своєму цікава і логічно вписується у загальну канву дослідження. У структурі роботи виокремлено чотири розділи, одинадцять підрозділів та додатки, що досить рельєфно унаочнює авторський підхід та бачення і розуміння досліджуваної проблематики. У заключній частині автор подає концептуалізовані ідеї,

положення та висновки, які стосуються всього кола проблем дисертації і кореспондуються із завданнями дослідження.

Розглядаючи виникнення та розвиток червонохресних структур у Галичині наприкінці XIX-на початку XX ст., дисертант простежує ряд рис характерних для цього процесу. У роботі вдало відзначено, що для становлення організації був притаманний зв'язок із загальноєвропейським розвитком червонохресного руху. А його характерною особливістю було функціонування в умовах великих багатонаціональних імперій і одночасно вплив правлячих династій. Обгрунтовуючи відмінності дисертант акцентує наявність у австрійській організації окремої місцевої Галицької філії, натомість відзначає, що російське товариство перебувало на ворожій території Галичини працюючи в умовах бойових дій. У процесі дослідницьких узагальнень дисертант пам'ятає про всесторонню оцінку подій і явищ. Попри зрозумілі позитивні сторони червонохресних організацій автор намагається визначити і суттєві недоліки у діяльності Червоного Хреста наприкінці XIX – початку XX ст., відзначаючи недостатню кількість шпиталів в імперії, медичного персоналу, зокрема медичних сестер і перев'язочного матеріалу.

Достаньо уваги розвитку організації Червоного Хреста дослідник приділив у період існування української державності (ЗУНР). Солідаризуємося з думкою автора, що у цей період відбувалося формування українського національного товариства Червоного Хреста, який в основному опирався на активну підтримку місцевого населення, міжнародних червонохресних структур і уряду УНР. Водночас нам імпонує міркування та узагальнення автора, що в обставинах тотального браку ресурсів та нетривалого періоду діяльності в краї товариство не змогло в повній мірі розгорнути свою діяльність.

Опрацювання широкого кола джерел з міжвоєнного періоду підвели дисертанта до висновку, що у міжвоєнний період Червоний Хрест у ставленні місцевого населення сприймався як польська інституція, а не як гуманітарна організація. Натомість вже в умовах нацистської окупації Червоний Хрест зміг сформувати організаційну структуру, через яку надавав допомогу полоненим,

голодуючим дітям у гірській місцевості, а сама організація отримувала підтримку з боку місцевих жителів та духовенства.

Достовірність і новизна одержаних результатів полягає у тому, що автором вперше комплексно розглянуто особливості роботи організації Червоного Хреста в Галичині та досліджено діяльність організації в сфері медичного та гуманітарного забезпечення впродовж різних історичних періодів, зокрема Першої світової війни, українсько-польського конфлікту, періоду Другої Речі Посполитої та Другої світової війни.

Загалом уважне знайомство з дисертацією та публікаціями дають мені всі підстави впевнено стверджувати, що основні положення та висновки, що знаходяться в них, зокрема у дисертаційній роботі, вагомо і аргументовано доведені й не викликають принципових заперечень, а наукові публікації автора з достатньою повнотою передають її зміст. Це і є свідченням високої фахової підготовки дисертанта і належного сприяння наукового керівника.

Одночасно хочу відзначити, що дослідження дисертанта, не залишаються тільки теоретичними дисертаційними узагальненнями, а швидко отримують прикладний характер. Зокрема мені особисто у 2022 р. доводилося використовувати матеріали дисертаційних досліджень автора при підготовці навчального посібника з «Медичного краєзнавства Прикарпаття».

Дотримання вимог академічної доброчесності. У дисертаційній праці Олега Олійника «Діяльність Червоного Хреста у Галичині в I половині XX ст.» не виявлено порушень норм академічної доброчесності.

У той же час даючи оцінку дисертаційній роботі хочемо висловити кілька зауважень:

По-перше за моїм баченням не викликає сумніву робота дисертанта над пошуком і залученням широкої джерельної бази. Однак подекуди намагання автора її максимально використати перетворюється на послідовний перелік, забуваючи про аналітичні узагальнення. Деякі підрозділи дисертації переобтяжені великою кількістю статистичних даних. В окремих підрозділах роботи доречним було б більше уваги присвятити висвітленню саме медичної діяльності Червоного Хреста.

По-друге в тексті зустрічаємо не завжди обгрунтовані повтори. Зокрема не можу зрозуміти для чого висвітлювати хронологічні рамки дисертаційної роботи у підрозділі «Методологія дослідження» на С. 65, якщо, на наш погляд, вони окреслені вже у вступі на С. 24. Причому зауважимо певні розбіжності. Якщо на С. 24 вказано, що верхньою межею є остаточне входження цієї території до складу Радянського Союзу та утвердження радянської системи медицини, то вже на С.65 для визначення верхньої межі автор опирається на опубліковані джерела про керівний склад окружного і районного проводів ОУН в якому останні відомості стосуються УЧХ датовані 1949 р.

По-третє зауваження стосуються редагування самого тексту. У роботі автор послуговується у тексті словосполученнями «на початку 20-х рр.», С.220, «в 40-х рр.» С.214., що для стороннього читача вносить певні непорозуміння. Може краще і зрозуміліше було б 1920-х рр, 1940-х рр., або тоді 20-х рр. ХХ ст.

Загалом висловлені зауваження не заторкують суті основних принципових положень дисертаційного дослідження і не знижують загальної високої оцінки доробку дисертанта. Висновки і положення, які винесено на захист, належним чином обгрунтовані та доведені. Дисертація Олега Васильовича Олійника є завершеним, оригінальним і самостійним дослідженням, яке в повному обсязі вирішує поставлену проблему, відзначається належним професійним рівнем виконання, які висуваються в Україні до робіт такого рівня.

Викладене вище дає підстави стверджувати, що рецензована дисертація «Діяльність Червоного Хреста в I половині ХХ ст.» має цілісний та завершений характер, є комплексним самостійним дослідженням, що має наукове і практичне значення, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 21 березня 2022 р. № 341), а сам дисертант Олійник Олег Васильович

заслугове присвоєння ступеня доктора філософії з Галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальність 032 «Історія та археологія».

Офіційний опонент

доктор історичних наук, доцент,

професор кафедри українознавства і філософії

Івано-Франківського національного медичного університету

І. Д. Любчик

